

Danutė Bindokienė. 26 valandos per parą su „Draugu“

▲ Vyriausioji redaktorė Danutė Bindokienė. Algio Liepinaičio nuotr.

1997 m. vasarą „Apžvalgos“ savaitraščio redakcijoje Vilniuje lankėsi „Draugo“ vyr. redaktorė Danutė Bindokienė iš Chicagos. Nekantravome sužinoti, kaip dirba kolegos Amerikoje (grįžę iš ten gąsdindavo, kad „Draugą“ leidžia trys žmonės), kokios problemos kankina, kai nekankina skurdas, kaip Lietuvos spaudos, kas „Draugo“ skaitytojai ir kas bendradarbiai. Pokalbis buvo ilgas ir labai įdomus. Redaktorė – šnekus ir bendrauti mokantis žmogus. Jos spalvingas balsas tarsi upelis keletą valandų čiurleno tarp Amerikos ir Lietuvos kontinentų. Siūlome ištraukas iš **Danutės Bindokienės** pasakojimo, kur atsispindi to meto „Draugo“ redakcijos kasdienybė.

Draugas...

„Draugas“ pasiliko kaip koks dinosauras – paskutinis dienraštis išėivijoje. Jis palyginti liberalus, ir čia daugiau mano užsispyrimas. Noriu, kad jis jungtų išėiviją, ne skirtų. Mūsų žmones reikia suprasti. Jie visai kitaip galvoja, kitaip jaučia. Jiems aktualu labai daug dalykų, kurie jums nepriimtini. Už kiekvieno kampo jie mato kažką raudona. Tai jau tarsi paranoja. Jie tiek metų su tuo gyveno. Mes nuo skaitytojų dažnai gauname pylos. Pavyzdžiui, už pirmąjį puslapį. Jį rengia moteris, atvykusi iš Lietuvos (iš 6 darbuotojų – pusė iš Lietuvos). Ji gimusi ir užaugusi Lietuvoje ir jai natūralu, kad į pirmą puslapį reikia dėti tai, kas tą dieną buvo svarbiausia. Pavyzdžiui, svarbiausias dienos įvykis – ką pasakė Lietuvos prezidentas. Bet mūsų skaitytojui, vien tik pamačius Brazausko pavardę antraštėje, užkaista kraujas ir pakyla kraujospūdis. Toks mūsų mentalitetas. Yra jūsų ir yra mūsų mentalitetas.

...Bendradarbių mes turime labai daug, bet 99,9 proc. yra neapmokami. Mūsų žmonės pripratę bendradarbiauti spaudoje. Jie žino – reikia. O jeigu pasiūlau honorarą, kuris yra labai menkas, dažniausiai jie sako: tegu tai būna auka

„Draugui“. Žmonės rašo ne dėl to, kad gautų pinigų, o dėl to, kad turi kažką pasakyti ir jaučia pareigą. Tokių gerų bendradarbių turiu apie tūkstantį. Žmogus skaito amerikiečių, kitų valstybių spaudą, randa, kuo galima pasidalinti, kas susiję su Lietuva, ir rašo straipsnį. Politinių įžvalgių straipsnių autorių turiu gal dešimtuką. Kiekviename mieste gyvena daugiau ar mažiau lietuvių, jie bendrauja, kartais „pasimuša“, bet vis tiek ruošia ką nors kartu. O paskui aprašo. Kur kitur pasigirsi, jeigu ne „Drauge“: žiūrėkit, mes dar gyvi, mes darom. Pastaruoju metu įsitraukia jaunesnių skaitytojų.

... Naudojamės BNS, ELTOS informacija, gauname „Apžvalgą“, „Atgimimą“, „Lietuvos aidą“, „Lietuvos rytą“, „Valstiečių laikraštį“, žurnalus. Atsisakiau „Respublikos“, kadangi mes panašių laikraščių (žinoma, angliškų) su sensacingom antraštėm galim nusipirkti Chicagoj, kiekvienoj parduotuvėj. ...Spausdiname tai, kas žmonėms labiausiai rūpi. Jie visada sureaguoja į lietuvių kalbos teršimą. Labai nori žinoti, kas dedasi švietime, rūpinasi labdaros reikalais. Ne labai domisi politika, nes pas jus labai greitai viskas keičiasi.

Lyrinis nukrypimas į šeimą

Mano jauniausias sūnus Paulius pasiskelbė, kad nori važiuoti padėti Lietuvai. Sakė, gal čia reikia padėti sutvarkyti greitosios pagalbos tarnybą... Susitarėm su ministru J. Brėdikiu, bet kol Paulius skrido, ministrą atleido. Atvažiavęs rado jau kitą ministrą ir nežinojo, ar dar yra reikalingas. Paulius – gydytojas. Dabar jis treji metai dirba Lietuvoje, Sveikatos apsaugos ministerijos Ryšių su užsieniu skyriuje. Paulius buvo vienintelis nevedęs. Susižiedavo, štai ir atvažiavau pasižiūrėti (redakcijoje pagyvėjimas). Užauginau keturis sūnus. Visi kiti taip pat turi profesijas ir šeimas. Vyras buvo inžinierius, statė atomines jėgaines, dabar pensininkas.

Vilnius, Lietuva ir, žinoma, „Draugas“

Vilniuje aš pirmą kartą. Iš viso nedaug Lietuvos esu mačiusi. Kai gyvenome tėvynėje, buvau per maža, mama sakė – kai paaugsi, tada ir nuvažiuosim... Nuvažiuom. Tik į kitą pusę pasaulio. Vaikščiojom su Paulium po senamiestį. Viskas, atrodo, žinoma, pažįstama iš nuotraukų ir kartu nepažįstama. Visi daiktai atrodo didesni negu įsivaizdavau. Vaje, sakau, kokios didelės tos skulptūros ant Katedros. Paulius man sako: nebūk turistė...

Atvažiavau pamatyti sūnaus ir aplankyti Palaimintojo Jurgio Matulaičio kapo. Jurgis Matulaitis yra „Draugo“ globėjas. Man atrodo, jis kasdien guli prie Die-

vo sosto kniūbsčias, kad mes išsilaikytume. Reikia „Draugui“ ieškoti globėjų ir šiame, ir aname pasaulyje.

Anais senais laikais aš buvau laikoma „švari“, kadangi iš Lietuvos išvažiavau maža, man buvo 10 metų. Buvo toks Vytautas Kazakevičius. Jis dirbo „Tėviškės“ draugijoje, buvo paskirtas ryšiams su išeivija. Mėgino mane prisišnekinti, kad važiuočiau į Lietuvą pasižiūrėti. Ir vieną šventą tiesą man pasakė: „Yra trys tiesos – ta, kurią jūs žinot, ta, kurią mes viešai skelbiame, ir yra tiesa, kurią galima pamatyti tik atvažiavus į Lietuvą“. Tai išgirsti iš tokio žmogaus kaip Kazakevičius buvo fantastiška. Jis spaudė, kad aš būtinai apsilankyčiau Lietuvoje. Sakė, viskas bus apmokėta, bus raudoni kilimai (tikrąja to žodžio prasme) ištiesti. Taip vieną kartą ir pasakiau jam: „Bet, pons Kazakevičiau, man reiks grįžti“. Ir nevažiavau. Tai buvo anais „rausvaisiais“ laikais. Paskui nebuvo atliekamų pinigų, ilgainiui atsirado darbas „Drauge“. Be to, tėveliui mirus, su mumis gyveno mama, kurios sveikata buvo labai bloga. Aš jos negalėjau atiduoti į kažkokius globos namus ir negalėjau palikti vyrui, kadangi jai reikėjo priežiūros visas 24 valandas. Kai mama mirė, – o tai atsitiko šį (1997 m.) vasarį, tada pradėjau galvoti apie kelionę. Ir štai aš čia. Šiomet pirmą kartą per penkerius metus turiu dvi savaites atostogų.

„Draugo“ slenkstis ir kita

Redakcijoje turiu tokį stebuklingą slenkstį. Kada žmonės iš Lietuvos atvyksta į Ameriką, būtinai užaina ir į redakciją. Sėdėdami mano kabinete jie viską prižada: rašys, siųs faksus, bet kai tik peržengia slenkstį, dingsta. Tas negaliojo tik buvusiam kultūros ministrui Juozui Nekrošiui. Tai vienintelis žmogus, kuris laikėsi susitarimo. Iš jo minis-

▲ Apsilankymo Vilniuje metu 2001 m. „Draugo“ vyr. redaktorė Danutė Bindokienė papulė į fotomenininko Algimanto Žižiūno fotoaparato „akį“

▲ Vienas įdomiausių svečių „Draugo“ redakcijoje – Lietuvos Respublikos kariuomenės vadas gen. mjr. Jonas Kronkaitis su vyr. redaktore Danute Bindokiene jos kabinete. Jono Kuprio nuotr.

terijos gaudavome visą informaciją, kurios mums reikėjo. Nenoriu vien tik politikos. Noriu kuo daugiau pozityvių reiškinių. Lietuvoje yra nuostabių dalykų, bet žurnalistai, kaip ir Amerikoje, dažniausiai pastebi neigiamas sensacijas. Kokias žinias spausdinti, tokį ir skaitytoją turi. Mes vengiame įsileisti avarijas, aferas, žmogžudystes. Žmonės ir taip nusiminę dėl to, kas dedasi Lietuvoje. Reikia rodyti, kas čia gero, ką jaunimas veikia, kokios knygos leidžiamos.

Laikraštis išeina penkis kartus per savaitę. Kiekvieną rytą, išskyrus sekmadienį ir pirmadienį, iki dvyliktos valandos laikraštis turi būti paruoštas ir atiduotas į spaustuvę. Rytą – pasiūtęs darbas. Dirbam išsijuosusios. Aš dirbu, kaip sako vyras, 26 val. per parą. Kitaip neįmanoma. Išleidžiame šešių, šeštadienį – aštuonių puslapių (su kultūros priedu) laikraštį. Mūsų redakcija labai prieinama. Kiekvienas užėjęs žmogus nori, žinoma, kalbėtis su Bindokiene. Ir reikia sudaryti įspūdį, kad tuo metu jis ir yra svarbiausias. Jokio kito darbo ar užsiėmimo neturi, tik kalbėtis su lankytoju. Žmogus išeina labai patenkintas, o tu turi ne tik skaitytoją, bet ir rėmėją.

Apie vyrus ir moteris

Mūsų redakcijoje dirba beveik tik moterys. Iš esmės kitos vyr. redaktorės moters išėivijos spaudoje nėra. Amerikietiškoje spaudoje dirbama kitaip, kažkaip choleriškai. „Chicago Tribune“ vedamuosius rašo 7 žmonės, – labai lengva. Aš rašau viena. Ten moterų ir vyrų yra po lygiai, kadangi Amerikoje nieko negalima diskriminuoti: rasių, tautybių, lyčių... Esu įsitikinusi, kad lengviau dirbti su 50 vyrų, negu su 2 moterimis. Gal aš ne taip įpratus, nes ilgai gyvenau su penkiais vyrais (keturiais sūneliais ir vyru). Net ir mokykloje dirbdama geriau žinojau, kaip tvarkytis su berniukais. Turbūt esu labai vyriška moteris. (Replika: jūs labai moteriška). Moterys greičiau išsižeidžia, greičiau pasipučia. Ne tokį toną, ne tokį žodį pavartojai, tai ir kyla problema. Visą laiką glostyk ir girk. Vyra gali iškeikt, tuo metu jis susirauks, bet apsisuks, – ir vėl draugai. Gal moterys ne taip savimi pasitiki. Visą laiką būtina užtikrinti, kad jos tikrai reikalingos, tikrai svarbios. Bet „mano moterys“ labai šaunios, energingos.

Apie pinigus ir kitus materialius dalykus

Chicagoje yra apie 1,5 tūkst. legaliai iš nepriklausomybę atkūrusios Lietuvos atvykusių lietuvių. Dar priskaičiuojama apie 10 tūkst. nelegaliai atvykusių. Jie, žinoma, spaudos neskaito. Skaitytojų turim apie 6 tūkst. Pagal jūsų tiražus – tai niekai, bet aš sakau, – svarbu ne kiek skaito, bet kas skaito. „Draugas“ yra pats įtakingiausias Amerikos lietuvių laikraštis. Galim pasakyti, kad informacijos duodam penkis kartus daugiau negu kiti. Išėina savaitraščiai, išėina mėnraščiai, o „Draugas“ – vis dėlto kasdien. Skaitytojai jį labai remia. Per metus surengiam kokius keturis renginius. Suroošiam gerą koncertą, į kurį iš Lietuvos ar kitur pakviečiami menininkai. Tuomet salėje iš tikrųjų nebūna tuščių vietų. Taip pat suruošiam pokylį. Žmonės sueina ne todėl, kad jiems būtų ypač smagu, bet todėl, kad „Draugas“ ruošia. Tą dieną, kai grįšiu iš Lietuvos, marijonų, pas kuriuos mes įsikūrę, sode vyks kasmetinis „Draugo“ pasižmonėjimas – vasaros šventė. Chicagos lietuviams tai gera proga susitikti ir pabendrauti gamtoje.

Siuntinėjam „Draugo“ išleistų Kalėdų sveikinimų rinkinius, kalendorių. Neprašom atsiskaityti, tik atsiųsti auką. Niekas nesiuočia po 10 dol., pridėda daugiau. Puotos metu, kuri bus lapkričio mėnesį, skelbiama loterija. Būna prizai – 500, 300 ir 100 dolerių, kuriuos suaukoja verslininkai. Jiems – reklama.

Prieš dvejus metus „Draugo“ moderatoriui kun. dr. Viktorui Rimšeliui, MIC, ir kitiems, dienraščio likimu besirūpinantiems, kilo mintis įsteigti „Draugo“ paramos fondą, surinkti 1 mln. dol. ir iš palūkanų remti laikraščio leidimą.

DRAUGAS

THE LITHUANIAN WORLD-WIDE DAILY

▲ Šiandieninio dienraščio „galva“

Daugelis sakė, kad tai kvailystė, niekas dabar nesuaukos milijono. Ir atsitiko stebuklas!

Žmonės mėgsta savo pavardę matyt. Turim labai gražias garbės lentas – bronzines mažas plokšteles administracijos patalpose (pirmame aukšte; redakcija – antrame). Kas paaukvoja 1 tūkst., tampa garbės nariu. Štai prireikė spausdinimo mašinos: „Draugas“ spausdina ne vien dienraštį, – žurnalus ir knygas (apie 14 periodinių leidinių). Taigi sugedo spausdinimo mašina tiems smulkiems leidiniams spausdinti. Draugo fondas už keliasdešimtį tūkst. dolerių iš pirmųjų palūkanų nupirko mašiną.

O atlyginimą mes gauname labai minimalų. Jeigu eičiau dirbti į eilinę parduotuvę, gaučiau daug daugiau, bet čia principo reikalas.

Mano tėtis sakydavo: „Dievas davė dantis, duos ir duonos. Tik reikia aktyviai ieškoti“. Su finansais „Draugui“ nėra labai blogai. Reikėtų tik trupučiuką padidinti skaitytojų skaičių.

Vaje, kokį jaunuolį užauginom

Matot, mes iš dalies dirbam su žmonėmis, kuriems sunku lietuviškai rašyti. Čia mano mokytojos talentas gal ir pasireiškia (25 m. šeštadieninėj mokykloj dėčiau lietuvių kalbą) – nepakeičiant minties ištaisyti straipsnį, kad jis būtų spausdintinas. Ypač stengiamės prijaukinti jaunos bendradarbius. Duosiu mažą pavyzdį. Vyko pratybos „Vardan taikos“... Į Louisiana valstiją buvo atvykę trisdešimt kariūnų iš Lietuvos. Dalyvavo 17 valstybių kariai. Vienas jaunas, 27 metų amerikietis, baigęs lietuvišką mokyklėlę, kartą paskambina į redakciją ir nedrąsiai pasisiūlo: gal reikia... Jis – aviacijos karininkas. „Kai ėjau į aviaciją, – pasakojo, – klausė, kokias aš kalbas moku. Kad geriau atrodyčiau, užsirašiau – lietuviškai“. Ir atsitiko keistas dalykas: jį pasiuntė į kursus, o paskui į pratybas vertėjauti. Jis buvo toks patenkintas, kad bendraus su Lietuvos kariūnais ir kad yra toks svarbus. Šis jaunas žmogus visai neblogai rašo. Gaudavom visą oficialią informaciją. Faksas ir telefonas skambėdavo kasdien – su tokiu entuziazmu jis dirbo, kad jūs negalite įsivaizduoti. Paskambina ir pusę valandos man pila savo įspūdžius. Jis užsidegęs, laimingas, o

jo mama – devintam danguj. Visa Los Angeles Lietuvių Bendruomenė kalba: vaje, vaje, užauginom puikų jaunuolį! Jeigu aš būčiau pasakius, žinai, Arūnai, kas čia dabar tau taisys tas klaidas, būtume jį labai apvylę.

Užsienio lietuviai visada buvo nepaprastai svarbūs

Po nepriklausomybės paskelbimo buvome įsitikinę, kad mums jau lietuviška veikla nebereikalinga, kadangi mes turim Lietuvą, neatitvertą geležine uždanga. Tautiečiai, atvykę iš tėvynės, mums ir padainuos, ir pašoks, ir viską kitką atliks. Kokius dvejus metus tikrai merdėjome. Kiekvienas stengėsi kuo daugiau ko nors surinkti ir pasiūsti į Lietuvą. Mes nebeegzistavome. Visgi atsirado perspėjimų: jeigu išnyksime, Lietuvai nebus gerai. Išėivija nuo pat šio amžiaus pradžios ir dar anksčiau, padėjo Lietuvai.

Užsienio lietuviai visada buvo nepaprastai svarbūs, jie bus svarbūs ir ateityje.

Parengė **Audronė V. Škiudaitė**